

Utlåtande 2012:123 RVII (Dnr 329-1059/2011)

**Tillsyn av folköl och tobak samt receptfria läkemedel i
Stockholm 2010
Rapport från socialnämnden**

Kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.
Rapporten ”Tillsyn av folköl och tobak samt receptfria läkemedel i Stockholm 2010” godkänns.

Föredragande borgarrådet Anna König Jerlmyr anför följande.

Ärendet

Socialnämnden har tagit fram en rapport om tillsynen av folköl, tobak och receptfria läkemedel i Stockholms stad 2010.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret.

Stadsledningskontoret konstaterar att antalet sanktioner som meddelats handlarna har minskat med åren. Stadsledningskontoret anser det vara en positiv utveckling och bedömer att det är en följd av stadsdelsnämndernas och socialnämndens arbete med att informera handlarna.

Mina synpunkter

Stockholms stad arbetar aktivt med att sprida information och kunskap till de handlare som säljer folköl, tobak och/eller receptfria läkemedel. I stadens riktlinjer för tillsynen av alkohol- och tobaksförsäljning är det bland annat inte tillåtet för staden att använda kontroller genom provköp, utan dessa handlare har en skyldighet att enligt lag ha egenkontroll över verksamheten.

År 2005 rapporterades 30 sanktioner, något som sedan dess har minskat för varje år och 2010 rapporterades det in endast två sanktioner, vilket är glädjande.

Minskningen ses som en följd av det arbete som stadsdelsnämnderna och socialnämnden har genomfört för att regelbundet informera handlarna om ålderskontroll, egenkontrollprogram och utbildningar. Staden har verkat för en ökad samsyn och lyft viktiga frågor gällande förändringar och hur samarbetet med polismyndigheten kan ske bäst.

Det är fortsatt viktigt att arbeta fokuserat på samordning, information, utbildning, konsultativt stöd samt bransch- och myndighetssamverkan samt kartläggning av antalet försäljningsställen som säljer receptfria läkemedel i syfte att bättre kunna bedöma behov av resurser för denna kontroll.

Bilaga

Tjänsteutlåtande med rapport från socialnämnden ”Tillsyn av folköl och tobak samt receptfria läkemedel i Stockholm 2010”

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Kommunstyrelsen delar borgarrådsberedningens uppfattning och föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.

Rapporten ”Tillsyn av folköl och tobak samt receptfria läkemedel i Stockholm 2010” godkänns.

Stockholm den 3 oktober 2012

På kommunstyrelsens vägnar:

STEN NORDIN

Anna König Jerlmyr

Ulrika Gunnarsson

Särskilt uttalande gjordes av Ann-Margarethe Livh (V) enligt följande.

Det är anmärkningsvärt att rapporten från 2010 inte redovisas för kommunfullmäktige förrän i slutet av 2012. Fullmäktiges insyn i arbetet blir tämligen verkningslös, när så lång tid förflyter mellan rapporteringen och fullmäktiges behandling. Att årsrapporten för 2011 också är klar sedan maj månad framgår inte av ärendet. Det vore naturligt att åtminstone behandla årsrapporterna i samma ärende, när den enda blivit så mycket försenad.

Det är positivt att det nu finns ett förslag till lagändring som ger tillsynsmyndigheten rätt att genomföra kontrollköp för att kontrollera att 18-årsgränsen upprätthålls. Stockholms stad bör vara förberedd att återuppta kontrollköpen så snart den nya lagen träder i kraft, beräknat till den 1 juli 2013. Stadens preventionssamordnare får då tillbaka en uppskattad tillsynsmetod.

ÄRENDET

Socialnämnden har tagit fram en rapport om tillsynen av folköl, tobak och receptfria läkemedel i Stockholms stad 2010.

I Stockholms stad fanns det i slutet av år 2010 totalt 1141 anmälda försäljningsställen (1139 år 2009). I jämförelse med år 2009 är det fler försäljningsställen som sålde receptfria läkemedel år 2010.

Sammantaget har det i staden genomförts 1239 tillsynsbesök under år 2010 (1118 år 2009), vilket innebär att totalt har det gjorts fler besök än vad riktlinjerna föreskriver. Bromma stadsdelsnämnd har inte levt upp till tillsynskraven beroende på byte av tillsynshandläggare.

Under år 2010 har två sanktioner meddelats. Det är färre än tidigare år. År 2005 var antalet sanktioner 30 och dessa har minskat varje år.

Socialnämnden

Socialnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 19 april 2011 att

1. Socialnämnden godkänner rapporten.
2. Socialnämnden beslutar överlämna rapporten till kommunfullmäktige och stadsdelsnämnderna.

Särskilt uttalande gjordes av ordföranden Anna König Jerlmyr m.fl. (M), tjänstgörande ersättaren Patrik Silverudd (FP), ledamoten Stina Bengtsson (C) och ledamoten Ewa Samuelsson (KD) enligt följande.

Tillsynen av folköls- och tobaksförsäljning sker regelbundet och fungerar överlag bra i Stockholm. Fullmäktige har nyligen antagit nya riktlinjer för tillsynen av alkohol- och tobaksförsäljningen. I de riktlinjerna har det bland annat förtydligats att det inte är tillåtet att använda kontroller via provköp.

Vi vill däremot att förvaltningen ser över möjligheten att centralisera tillsynsverksamhet för tobak, folköl och receptfria läkemedel, för att se vad detta skulle få för konsekvenser.

Socialförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 19 april 2011 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen kan konstatera att stadsdelsnämnderna/stadsdelsförvaltningarna under 2010 i huvudsak levt upp till det tillsynskrav som angivits i riktlinjer från kommunfullmäktige. Den stadsdelsförvaltning som avviker är Bromma, och orsaken är byte av tillsynshandläggare. Bromma har en planering för att under 2011 genomföra

tillsyn på samtliga försäljningsställen, och de kommer också att bjuda in till gemensamma informationsträffar med berörda aktörer i stadsdelen. Samtliga stadsdelsförvaltningar har meddelat förvaltningen att de upprättat tillsynsplan för tillsynen.

Kring ärendehanteringssystemet OL2 konstateras att det varit få tekniska problem under 2010. Förvaltningen har under 2010 haft driftsmöten med Tieto Sweden AB för att säkerställa driften av programmet och för att söka/finna eventuella fel och hitta lösningar på dessa. Vid avstämningsmötena har även stadsledningskontoret och ibland har även Landborgen AB (leverantör) medverkat. Förvaltningen har ansvaret för att debitera tillsynsavgifterna. För att underlätta debiteringen integrerades OL2 med ekonomisystemet Agresso under december 2009. Detta har medfört att hantering av tillsynsfakturor sker snabbare och enklare än tidigare.

Rapporteringen från stadsdelsförvaltningarna av tillsynen till OL2 har i vissa fall tagit väldigt lång tid. Ibland har uppgifterna lagts in flera månader efter det att tillsynen utförts. Av riktlinjerna framgår att rapporteringen till OL2 ska ske inom en vecka. Det är rimligt att uppgifterna rapporteras in i samband med tillsynen. Det finns då möjlighet att få en bild av hur tillsynen bedrivs månadsvis och underlaget för statistiken blir mer tillförlitlig. Länsstyrelsen begär årligen uppgifter på vilken tillsyn som genomförs i kommunerna och tanken är att dessa uppgifter ska kunna hämtas ur OL2.

Under 2010 har endast två sanktioner meddelats. Det är betydligt färre än tidigare år. 2005 var antalet sanktioner 30 och har sedan dess minskat varje år.

- Socialförvaltningen har tillsammans med stadsdelsförvaltningarna genomfört flera utskick av information till handlarna. Bland annat har information kring ålderskontroll, egenkontrollprogram, utbildningar och aktuella förändringar därmed kunnat uppmärksammas.
- Socialförvaltningen har under året haft regelbundna möten med tillsynsansvariga i alla stadsdelar i syfte att bland annat åstadkomma samsyn samt att ta upp viktiga frågor gällande olika förändringar och hur samarbetet med polismyndigheten bäst kan ske.
- Socialförvaltningen har även medverkat i utbildning för handlare med personal vid fyra tillfällen under 2010. Utbildningarna har skett i samarbete med Statens folkhälsoinstitut (FHI), Stockholms Livsmedelshandlareförening (SLHF), och polismyndigheten. Utbildningen kommer även att genomföras vid fyra tillfällen under 2011.
- I Stockholms stad har det i princip inte meddelats några sanktioner till butiker som inte sköter ålderskontrollen. Det kan vara svårt för handlarna att uppfatta vad som kan hända ifall de inte sköter kontrollen.

Enlig lag har handlare som säljer folköl, tobak och/eller receptfria läkemedel en skyldighet att bedriva egenkontroll över verksamheten. För detta ändamål ska handlare upprätta ett lämpligt program. Syftet är bland annat att skapa rutiner på försäljnings-

stället som gör att ålderskontrollen fungerar.

JO har i ett beslut den 18 december 2009 rörande Karlskona kommuns folkölstill-syn kommit fram till att provköp som tillsynsmetod inte bör användas, så länge den inte har uttryckligt lagstöd. JO anser att provköpen strider mot principen att dold myn-dighetsutövning inte bör förekomma. Mot bakgrund av detta anser Statens folkhälsoin-stitut att provköp inte längre ska användas som tillsynsmetod för folköls- och tobaks-tillsynen i avvaktan en lagreglering. Några provköp har därmed inte genomförts under 2010. Detta förhållande har medfört att en omfattande arbetsuppgift inte längre åligger stadsdelsförvaltningarna.

Socialförvaltningen kommer i enlighet med fullmäktiges beslut 2008-04-07 fortsät-ta att följa upp så att samtliga stadsdelsförvaltningar upprättar tillsynsplaner.

Socialförvaltningen kommer under 2011 lägga fokus på samordning, information, utbildning, konsultativt stöd samt bransch- och myndighetssamverkan samt fortsätta kartläggningen av antalet försäljningsställen som säljer receptfria läkemedel i syfte att bättre kunna bedöma behov av resurser för denna kontroll.

Socialförvaltningen återkommer årligen med en rapport kring tillsynen rörande folköl, tobak och receptfria läkemedel i Stockholms stad.

BEREDNING

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret.

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 4 maj 2011 har i huvud-sak följande lydelse.

Stadsledningskontoret kan konstatera att antalet sanktioner som meddelats hand-larna har minskat med åren vilket stadsledningskontoret anser vara en positiv utveck-ling. Stadsledningskontoret bedömer att det är en följd av stadsdelsnämndernas och socialnämndens arbete med att informera handlarna om ålderskontroll, egenkontroll-program och utbildningar, genomföra regelbundna möten med tillsynsansvariga i alla stadsdelar i syfte att bland annat åstadkomma samsyn samt att ta upp viktiga frågor gällande olika förändringar och hur samarbetet med polismyndigheten bäst kan ske samt medverka i utbildningar för handledare med personal.